

LOTIN VA YUNON TILLARINING JAHON MADANIYATI TARAQQIYOTI TUTGAN ROLI

*Toshkent tibbiyot akademiyasi
Pedagogika, psixologiya va tillar
kafedrasida katta o'qituvchisi*
Shirinqulova Shafolat Malikovna

Annotatsiya: *Ushbu maqolada asosan lotin va yunon tillarining kelib chiqish tarixi, tibbiyot terminologiyasi uch sohasi haqida va tilshunoslikdagi grammatik kategoriyalari haqida so'z boradi.*

Kalit so'zlar: *terminologiya, tibbiyot, shifokor, lotin tili, yunon tili, anatomik terminologiya*

Аннотация: *В данной статье в основном рассказывается об истории происхождения латинского и греческого языков, трех направлениях медицинской терминологии и грамматических категориях в языкознании.*

Ключевые слова: *терминология, медицина, врач, латинский язык, греческий язык, анатомическая терминология*

Zamonaviy tibbiyot terminologiyasi eng murakkab terminologik tizimlardan biridir. Tibbiy atamalarning umumiy soni noma'lum - mutaxassislarning fikriga ko'ra, zamonaviy tibbiyotning terminologik fondi 500 ming tibbiy atamalardan oshadi. Agar bundan yuz yil avval bilimdon shifokor zamonaviy terminologiyani yaxshi bilgan bo'lsa, hozirda bir necha yuz ming tibbiy atamalarni o'zlashtirishning deyarli imkoni yo'q. Hatto ularni shunchaki yodlash ham hali hech kim uchun imkoni bo'lmagan, shuning uchun lotin tilida, boshqa tillarda bo'lgani kabi, ma'lum elementlardan atamalarni so'z yasash tizimi va qoidalarisiz amalga oshirib bo'lmaydi.

Har bir tilning o'z terminologiyasi - fan tili bor, bu erda so'zlarning ma'nosi o'zgarmasligi kerak, chunki atamada, aniq ilmiy tushunchani bildiruvchi so'z, asosiy narsa o'zgarmasdir.

Lotin tili asoslarini o'zlashtirmasdan turib, tibbiy ta'limni o'rganib bo'lmaydi, chunki u lotin-yunon tilidan kelib chiqqan tibbiy atamalarni ongli ravishda o'zlashtirishga va tushunishga yordam beradi, ular bilan tanishadi va o'z amaliyotida foydalanadi. Qadim zamonlardan beri shifokorlar quyidagi lotin maqolini bilishgan: "In via est in Medicina via sine lingua Latina"- Lotin tilisiz tibbiyotda o'tib bo'lmaydigan yo'l. Shu sababli, lotin va yunon tillari odatda "o'lik" deb ataladigan bo'lsa-da, ammo tibbiyot xodimlari uchun ular kundalik ish uchun zarur bo'lgan tirik tillardir.

Zamonaviy tibbiyot terminologiyasi eng murakkab terminologik tizimlardan biridir. Tibbiy atamalarning umumiy soni noma'lum - mutaxassislarning fikriga ko'ra, zamonaviy tibbiyotning terminologik fondi 500 ming tibbiy atamalardan oshadi. Agar bundan yuz yil avval bilimdon shifokor zamonaviy terminologiyani yaxshi bilgan bo'lsa, hozirda bir necha

yuz ming tibbiy atamalarni o'zlashtirishning deyarli imkoni yo'q. Hatto ularni shunchaki yodlash ham hali hech kim uchun imkoni bo'lmagan, shuning uchun lotin tilida, boshqa tillarda bo'lgani kabi, ma'lum elementlardan atamalarni so'z yasash tizimi va qoidalarisiz amalga oshirib bo'lmaydi.

Tibbiyot terminologiyasi uch sohada farqlanadi:

1) Anatomik terminologiya. Bu tibbiy ta'limning ajralmas qismidir, chunki barcha anatomik atamalar parallel ravishda lotin tilida o'rganiladi. Bu erda ikkita bo'lim ikki nuqtai nazardan ko'rib chiqiladi:

- anatomiya nuqtai nazaridan ushbu atama bilan atalgan (chegara joylashgan joy, uning vazifalari) ob'ekt, anatomik shakllanish bilan haqiqiy bog'lanish uchun atama muhim ahamiyatga ega.

- Lotin tili nuqtai nazaridan atama til bilan (qanday urg'u, yakun, ibora) bog'liq holda muhim ahamiyatga ega.

Shuning uchun anatomistni mazmuni, lotinchini esa atama shakli bilan shug'ullanadi, deyishimiz mumkin.

2) Klinik terminologiya. Bu klinik amaliyotda qo'llaniladigan terminologiya. Ko'pgina klinik atamalar hosila elementlardan tuzilgan qo'shma so'zlardir. Klinik terminologiyani assimilyatsiya qilishda asosiy rolni yunon-lotincha atama hosil qiluvchi elementlar - termin elementlari egallaydi. Yunon-lotin atama elementlari tizimini o'zlashtirish asosiy tibbiy klinik terminologiyani tushunishning o'ziga xos terminologik kalitidir. Klinik atama elementlarining umumiy soni 1500 dan ortiq, ammo ularning chastotasi boshqacha. Eng faol atama elementlarining soni 600 ga yaqin. Klinik terminologiyaning o'zagi 150 atama elementdan iborat bo'lib, ulardan tibbiy lug'atning asosiy qismi shakllanadi.

3) Farmatsevtika terminologiyasi. Shuningdek, u asosan yunon va lotin so'zlaridan yoki ularning qismlaridan foydalanadi, ulardan sun'iy ravishda yangi atama va nomlar hosil bo'ladi. Dori vositalarining nomlari standart lotin va yunoncha so'z elementlaridan tuzilgan bo'lib, bu faqat dori nomi bilan uning ta'sir qilish prinsipi haqida ma'lumot olish imkonini beradi, kimyoviy tarkibi asosiy komponentlar va boshqalar.

Lotin tili hozirda butun dunyo shifokorlari va tibbiyot mutaxassisleri tomonidan o'rganiladigan va foydalaniladigan bir qator biotibbiyot fanlari va nomenklaturalarida xalqaro ilmiy til sifatida qo'llaniladi. Shuning uchun tibbiyot sohasida ishlayotgan har qanday mutaxassisning bilimi, ta'lim tamoyillari va lotin tilini tushunish mutlaqo aniq.

Barcha tibbiyot fanlarida: anatomiya, gistologiya, embriologiya, mikrobiologiya, mikrobiologiya, patologik anatomiya va klinik fanlarda, shuningdek, farmakologiyada bu nominatsiya an'anasi hech qachon uzilmagan va hozirgacha davom etmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. N.N. Goncharova Linguistic picture of the world as a object of linguistic description.
2. Чернявский М.Н. Латинский язык и основы медицинской терминологии. - М.: ЗАО «Шико», 2011.
3. Энциклопедия лекарств. - М.: РЛС, 2011.
4. Esonovna, A. Sh. (2020). Linguistic features of Latin and Greek synonymous morphemes in the lexical system of the french language. International scientific review, (LXXII), 47-48.
5. Abrayeva, Shahnoza Esonovna. "LINGUISTIC FEATURES OF LATIN AND GREEK SYNONYMOUS MORPHEMES IN THE LEXICAL SYSTEM OF THE FRENCH LANGUAGE." International scientific review of the problems and prospects of modern science and education. 2020.